

La naturalesa plural d'aquest acte, que comparteixo amb dos vells amics, m'obliga forçosament a la concisió, però si hi ha una cosa que no puc ometre és, evidentment, l'expressió del meu agraïment a la Universitat de Girona per aquesta distinció, que és un motiu més que s'afegeix als molts que tinc per sentir-la com una institució propera a mi. Una nova experiència a sumar als records de les moltes vegades que he participat aquí en col·loquis, conferències, tesis doctorals, o al d'uns dies, per a mi inoblidables, amb motiu d'un curs de la Càtedra Ferrater i Mora. Sense deixar de banda, és clar, aquell altre dia d'octubre del 1992 en què em va tocar fer la lliçó de l'acte inaugural del primer curs, diguem-ne oficial, d'aquesta Universitat.

Repasar aquell discurs de 1992 era obligat, avui. Hi expressava, fa vint anys, l'esperança que es tractava d'un pas en el naixement d'una nova universitat catalana, integrada per un conjunt d'entitats que col·laborarien en la tasca comuna de proporcionar al nostre país l'ensenyament superior que necessitava. Un sistema que havia de basar-se més en la col·laboració que en la competició, els centres del qual, diversos en les dimensions i en les dedicacions, havien de ser iguals en la qualitat.

Han passat vint anys i ens trobem en una situació paradoxal. Per una banda, sembla clar que s'ha aconseguit de crear un sistema universitari d'un nivell ben estimable de qualitat, com ho mostra l'evolució que ha seguit la Universitat de Girona. Però resulta que és justament ara quan es pretén desmuntar-lo al·legant raons d'estalvi que no estan fonamentades. Pensant en l'esperit que ens animava a tots plegats el 1992, m'avergonyeix ara de sentir els nostres polítics justificant les retallades en l'ensenyament.

Una societat en construcció com la nostra, obligada a fer un esforç per fonamentar el seu desenvolupament autònom, pot prescindir de qualsevol cosa, excepte de l'esforç per a la formació de les noves generacions que hauran de fer-se càrrec de la difícil feina de salvar-nos a tots plegats del naufragi que ens amenaça. Fa uns mesos Joseph Stiglitz, premi Nobel d'Economia, va dir, veient l'evolució que prenien la societat europea: «L'actiu més valuós de la societat, el seu capital humà, està essent malbaratat i destruït.» Això forma part, és evident, dels mals que comporta aquesta política europea d'austeritat, l'objectiu final de la qual és assegurar els beneficis dels grans negocis, a costa de destruir l'estat del benestar. Aquesta mateixa setmana Paul Krugman, un altre premi Nobel d'Economia, denunciava l'error dels polítics europeus que s'entesten a seguir aquest camí i deia: «És més que una tragèdia: és un crim.»

Aquest és un problema al qual caldrà enfrontar-se. Però és que nosaltres en tenim, a més, un d'addicional, potser encara més greu, com és el de viure en un estat posat avui en mans d'uns governants de clara i declarada vocació anticatalana, que estan entestats a asfixiar, pels mitjans de la política i els de l'economia, els governs que es van crear en virtut d'aquell pacte autonòmic de la transició, que finalment s'ha pogut comprovar que ha estat un engany. No serà, en aquest cas, ni a les polítiques europees d'austeritat, ni a les mancances de la nostra Generalitat, que prou que en té, que haurem d'adreçar les nostres reclamacions, sinó a un govern que ens nega recursos, beques i finançament per a la recerca, i pretén, al damunt, colonitzar-nos culturalment: una tasca que fa tres-cents anys que intenta en va.

Des de la universitat tenim dues obligacions que hem de complir. La primera, esforçar-nos a seguir educant els millors metges, economistes, historiadors o arquitectes que puguem. Però també la de formar ciutadans que siguin conscients dels seus drets i no dubtin a reclamar el que nosaltres no hem estat capaços de conservar.

Fa vint anys, quan començava l'aventura d'aquesta universitat, confiava que els que la iniciaven farien bé la seva feina, i penso que es pot dir que ho han fet, i ho han fet prou bé. Però no podia imaginar que ens hauríem de trobar avui davant d'una amenaça tan greu. Si en aquell moment es tractava de treballar per crear una nova universitat, ara cal posar tot l'esforç a salvar-la. Fa vint anys parlava de «les legítimes esperances que podem posar en el nostre futur» i «del gran projecte de refundació d'una cultura nacional catalana». Ara em toca de confessar la frustració d'aquelles esperances i de demanar la participació de tots en la tasca de mantenir, contra tots els obstacles, aquell gran projecte col·lectiu.

Josep Fontana